

УДК 626.81

DOI: 10.25140/2411-5215-2018-4(16)-69-76

*Наталія Вдовенко, Наталія Коробова***ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА РОЗВИТОК СИСТЕМИ СТАЛОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ***Наталія Вдовенко, Наталія Коробова***ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ВЗГЛЯД НА РАЗВИТИЕ СИСТЕМЫ УСТОЙЧИВОГО ВОДОПОЛЬЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ***Nataliia Vdovenko, Nataliia Korobova***A PARADIGMAL VIEW ON THE DEVELOPMENT OF THE SYSTEM OF SUSTAINABLE WATER USE IN CONDITIONS OF INTEGRATION PROCESSES**

У статті розкрито досвід у підходах до забезпечення поступового та конкурентоспроможного розвитку системи сталого водокористування за інтеграційних умов. Доведено, що економічна оцінка запасів водних біоресурсів є основою для розвитку сировинної бази, відображає ефективність виявлення, освоєння й експлуатації водних та рибних ресурсів. Викладено результати аналізу попередніх досліджень та поглиблене обґрунтування новітніх підходів щодо економічної оцінки запасів водних біоресурсів, які дозволяють визначати порівняльну ефективність океанічного, прісноводного рибальства та товарної аквакультури, промислу в окремих басейнах і районах. Розглянуто сутність диференціальної ренти при освоєнні природних ресурсів у процесі вивчення біологічних ресурсів водного середовища. Запропоновано розрізняти прогностно-перспективну, кадастрову, рентну і прибуткову оцінки запасів водних біоресурсів у контексті впровадження положень Водної Рамкової Директиви ЄС.

Ключові слова: водокористування; сталий розвиток; Водна Рамкова Директива ЄС; водогосподарська діяльність; біологічні ресурси; водне середовище; ліцензія.

Табл.: 1. Бібл.: 11.

В статье раскрыто опыт в подходах к обеспечению постепенного и конкурентоспособного развития системы устойчивого водопользования в контексте интеграционных условий. Доказано, что экономическая оценка запасов водных биоресурсов является основой для развития сырьевой базы, отражает эффективность выявления, освоения и эксплуатации водных и рыбных ресурсов. Изложены результаты анализа предыдущих исследований и углубленное обоснование современных подходов к экономической оценке запасов водных биоресурсов, которые позволяют определять сравнительную эффективность океанического, пресноводного рыболовства и товарной аквакультуры, промысла в отдельных бассейнах и районах. Рассмотрены сущность дифференциальной ренты при освоении природных ресурсов в процессе изучения биологических ресурсов водной среды. Предложено различать прогностно-перспективную, кадастровую, рентную и прибыльную оценки запасов водных биоресурсов в контексте внедрения положений Водной Рамочной Директивы ЕС.

Ключевые слова: водопользование; устойчивое развитие; Водная Рамочная Директива ЕС; водохозяйственная деятельность; биологические ресурсы; водная среда; лицензия.

Табл.: 1. Библ.: 11.

The article reveals the experience in approaches to ensuring the gradual and competitive development of a sustainable water management system under the integration conditions. The economic assessment of the stocks of aquatic biological resources is the basis for the development of the raw material base, which reflects the efficiency of the identification, development and exploitation of fishery resources this proved. The results of the analysis of previous researches and in-depth substantiation of approaches to the economic assessment of aquatic biological resources stocks of presented, which allow determining the comparative effectiveness of oceanic, freshwater fisheries and commodity aquaculture, fishing in separate basins and areas. The essence of differential rent the considered when mastering natural resources in the process of studying the biological resources of the water environment. The proposed to distinguish between prognostic and promising, cadastral, rent and profitable estimations of stocks of aquatic biological resources in the context of implementation of the provisions of the EU Water Framework Directive.

Keywords: water use; sustainable development; EU Water Framework Directive; water management; biological resources; water environment; license.

Table: 1. References: 11.

JEL Classification: A13, B21, D23, D20

Постановка проблеми. Формування сучасних тенденцій щодо забезпечення оптимальної дії системи збалансованого функціонування водогосподарського комплексу спонукає до удосконалення й поглиблення підходів щодо забезпечення поступового розвитку системи сталого водокористування. При цьому важливим є визначення та економічна оцінка запасів водних біоресурсів як бази для розвитку, освоєння й експлуатації водних ресурсів у контексті впровадження положень Водної Рамкової Директиви ЄС. Тому зазначені питання є актуальними та своєчасними як з наукового, так і з практичного погляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти сталого водокористування як важливого блока реалізації політики модернізації національної економіки України на сучасному етапі перебувають у полі зору провідних економістів. Ці питання підняті в роботах К. Алієва [7], М. Борисюк [8], В. Гребінь, В. Хільчевського [3], Н. Осадчої, Н. Клебанової, Ю. Набиванця [4], В. Сташука [5], В. Підліснюк [8], А. Яцика [6], М. Хвесика, В. Голян [9], Л. Мельник [10].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Дослідження вчених присвячені проблемним питанням розвитку системи сталого водокористування. Водночас наявні розвідки не охопили всієї специфіки наслідків від ефективного управління водними ресурсами, оскільки система сталого управління водокористуванням на сьогодні має бути узгоджена з вимогами Водної Рамкової директиви ЄС [1], орієнтуватись на стимулювання суб'єктів господарської діяльності саме щодо охорони, збереження та відтворення водних джерел. Доцільно приділити увагу розробці та поетапній блоковій реалізації дієвого сучасного організаційного й економічного механізмів у басейновому регулюванні водних відносин у сучасних умовах, спрямованого на реалізацію можливостей промислового зростання, збереження вод та відтворення водних джерел.

Мета статті. Навести результати проведених досліджень для розроблення і поглибленого обґрунтування підходів до оцінки системи сталого водокористування та управління водними ресурсами як у аграрній сфері, так і в галузях промисловості.

Виклад основного матеріалу. На цьому етапі розвитку важливим аспектом є розвиток системи сталого водокористування та управління водними ресурсами як у аграрній сфері, так і в галузях промисловості. Стале водокористування переважно ґрунтується на раціональному й ефективному водокористуванні, а також збереженні вод. Вказане ми спроможні здійснювати за такими блоками завдань: а) збалансувати економічну й екологічну зацікавленість аграрних підприємств та підприємств промислового сектору, які безпосередньо використовують водні ресурси; б) сформулювати стабільну систему збереження води в агропромисловому комплексі; в) реалізувати інноваційні проекти, які спрямовані на інкорпорацію екологічно збалансованого водокористування, будівництво сучасних і реконструкцію вже наявних як водогосподарських, так і водоочисних об'єктів, а також створити й запровадити в дію ефективні ринкові базові важелі екологічного, економічного регулювання у сфері водних відносин, для того, щоб забезпечити саме достатній обсяг фінансування водоохоронної діяльності; г) запровадити сучасні стратегічні підходи до басейнового управління водними ресурсами, щоб у подальшому безперечно сприяти їх відтворенню, охороні, ефективному і раціональному водокористуванню всіма галузями національної економіки.

Безперечно, реалізація вказаних вище напрямів спонукає вчених і практиків до необхідності удосконалення нормативно-адміністративного методу регулювання економіки в контексті забезпечення взаємозв'язку між управлінськими структурами та господарюючими суб'єктами для зростання можливостей ефективного використання на основі організаційно-економічного механізму стимулювання водокористування водних ресурсів і захисту водних об'єктів. Очевидним є те, що управління водокористуванням є складовою потужної системи безпосередньо інтегрованого управління водними ресурсами. При цьому така система, відповідно до норм Водної Рамкової Директиви ЄС (2000/60/ЄС) повинна ґрунтуватися саме на басейновому принципі, проведенні водогосподарської та водоохоронної ефективної діяльності, дотримання інтересів наявних водокористувачів, попередженні загрозам різноманітних небезпек, запобіганні реальним надзвичайним ситуаціям, запровадження принципу платності й відшкодування збитків від негативних наслідків від використання зокрема й вітчизняних водних ресурсів [1].

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Процедура підписування Угоди про асоціацію між Україною та ЄС налаштувала Україну на запровадження європейських стандартів у розрізі багатьох сфер суспільного життя. Не залишилася поза увагою і сфера охорони вод, боротьби із забрудненням вод, управління водними ресурсами. Внаслідок прийняття базових положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом» від 04.10.2016 № 1641-VIII [2] розпочалося впровадження положень Водної Рамкової Директиви ЄС у Водний кодекс України [11], а також у практичну діяльність з метою управління вітчизняними водними ресурсами. З підписання Угоди про асоціацію з 2014 року розроблено графік для досягнення базових цілей саме в Україні за Водною Рамковою Директивою Європейського Союзу. Зокрема передбачається за три роки розробити національне законодавство й вибрати відповідний орган, прописати на законодавчому рівні необхідні одиниці гідрографічного районування території країни, а також розробити базові положення щодо басейнового управління з виокремленням необхідних функцій [3, с. 8–20]. Також за шість років необхідно визначити райони річкових басейнів та запровадити механізми з метою управління річками, які є міжнародними, а також озерами, прибережними водами, здійснити аналіз характеристик районів річкових басейнів, і при цьому адаптувати й запровадити програми з моніторингу якості води, готувати різні плани з управління басейнами річок, провести консультації з громадськістю.

Дослідженням встановлено, що економічна оцінка запасів водних ресурсів також є основою для сталого розвитку вітчизняної сировинної бази, а також віддзеркалює шляхи виявлення, експлуатації рибних ресурсів, а також їх освоєння. При цьому економічна оцінка запасів водних біологічних ресурсів сприяє визначенню порівняльної ефективності як океанічного, а також прісноводного рибальства, товарної аквакультури, здійснення промислу за окремими басейнами та районами. Водночас пропонуємо окремо розрізняти кадастрову, прогнозно-перспективну, рентну, а також прибуткову оцінки запасів водних біологічних ресурсів.

Для недостатньо вивчених або освоєних природних ресурсів проводиться прогнозно-перспективне оцінювання. При цьому вказане оцінювання здійснюється при перспективних розрахунках, які безпосередньо пов'язані зі змінами векторів використання природних біологічних ресурсів з урахуванням можливостей довгострокової перспективи. Це стосується нових технологій, зміни характеру спеціалізації, значного підвищення рівня інтенсифікації. Об'єктом кадастрової оцінки є усі в господарському плані освоєні природні біологічні та водні ресурси, які нині експлуатуються, а також ретельно підготовлені до майбутньої експлуатації. Водночас кадастрове оцінювання може проводитися також у складі загальнодержавних стандартів природних біологічних ресурсів. Наші дослідження підтвердили, що під кадастром біологічних ресурсів Світового океану виступає науковий, а також безпосередньою мірою і практичний документ. При цьому саме в регіональному розрізі здійснено систематизацію всієї необхідної інформації про визначені види біологічних ресурсів у середовищі, де вони мешкають, а також природоохоронних, поліпшених правових, економічних та організаційних умов для безпосереднього їх господарського і практичного використання. Важливим завданням для цих документів виступає одержання відповідної інформації про розподіл, умови середовища мешкання, різні запаси визначених різних видів ресурсів водного середовища. Також основою для їх раціонального використання з метою максимального задоволення потреб суспільства як у харчовій, так і нехарчовій продукції.

Дієвим інструментом побудови ефективних та раціональних систем для використання біологічних ресурсів океану виступає економічна й організаційна оцінка таких біологічних ресурсів, що охоплює такі блоки, як економічна оцінка біоресурсів водного

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

об'єкта; формування біоекономічних систем з метою використання біоресурсів океану. Саме економічна оцінка біоресурсів сприяє визначенню ефекту, який можливо отримати від експлуатації таких біологічних ресурсів суспільством.

На основі економічної оцінки є можливість відображати результати узгодження властивостей природних об'єктів із певними вимогами до них суспільства, які втілені у вимогах суб'єктів господарювання, галузей, технічних систем. Нами було досліджено методичний підхід щодо визначення економічної оцінки біоресурсів. При цьому в ролі об'єкта економічної оцінки виступають обсяги потенційних виловів у розрізі основних районів промислу. Водночас ефективність освоєння районів промислу відчутно відрізняється через неоднакову рибопродуктивність акваторій, які надають можливість здійснювати різний вилов за одну добу промислу, включаючи неоднакову споживчу цінність сировини та доцільність використання різних спеціальних технічних засобів.

Для економічної оцінки сировинної бази вихідною інформацією та даними виступає біологічний прогноз обсягів допустимого улову в розрізі зон рибальства та різними районами промислу, а також нормативи витрат на пошук і видобуток сировини, виробництво, транспортування рибопродукції саме із районів промислу. Важливою є характеристика споживчої цінності включно всіх видів сировини та прогнози потреби в рибі та рибній продукції, а також норми виходу продукції з одиниці сировини без нанесення збитків для нормального процесу відтворення. Водночас на різних відрізках часу існує та суспільно виправдана межа витрат безпосередньо понесених на збільшення приросту ресурсів риби та рибної продукції, яка отримується з певного виду біосировини. Цей рівень називається граничними витратами, а інколи й кадастровими цінами.

Як висвітлюють проведені дослідження, величина диференціальної ренти може бути обчислена в розрізі різних морських регіонів як різниця між величиною граничних витрат та прямими витратами з урахуванням здійсненого розрахунку на одиницю приросту залученої в господарський обіг біосировини та буде в подальшому характеризувати кадастрову або економічну оцінку таких ресурсів. Вона дорівнює ефекту від освоєння таких ресурсів у порівнянні з більш складними в цьому розумінні морськими районами.

З метою отримання більшої об'єктивності для розрахунків біоресурси всіх морських регіонів, які взято до порівняння, з обов'язковим урахуванням якості сировини повинні бути безпосередньо приведені до вигляду, який дасть можливість їх порівняти. При цьому використовується їх порівняльна якісна оцінка із застосуванням показників як харчової, так і споживчої цінності. У формулі (1) наведено розрахунок методичної схеми визначення економічної або кадастрової оцінки біологічних ресурсів:

$$g_j = \max [a (Z' - C')], \quad (1)$$

де j – індекс району рибальства; g_j – економічна (кадастрова) оцінка біологічних ресурсів; a – коефіцієнт, який враховує фактор часу; Z' – граничні витрати (кадастрові ціни) на одиницю сировини; граничні витрати відкориговані через показники споживчої та харчової цінності, норм витрат сировини на одиницю продукції; C' – питомі витрати на одиницю сировини району, який буде оцінено; витрати відкориговані через показники харчової цінності, норм витрат біосировини на одиницю продукції (кінцевої).

Наступним підходом, що потребує вивчення та визначення біоресурсів водного об'єкта, визначено диференціальну ренту при освоєнні природних ресурсів. При розрахунку величини диференціальної ренти саме від експлуатації біоресурсів у відповідному морському регіоні доцільно визначити, які саме капіталовкладення треба здійснити з метою досягнення необхідного ефекту. Таким чином, економічною оцінкою біоресурсів регіону є розрахункова величина капітальних вкладень, залежно від диференціальної ренти. При цьому від них бажано було б отримати такий самий ефект. З метою оцінки водних живих ресурсів моря пропонуємо до застосування таку формулу (2):

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

$$E_j = \max [(a R_j) : (E_H H_j K_j)], \quad (2)$$

де j – індекс району рибальства; E_j – економічна оцінка біоресурсів морського району; a – коефіцієнт, що враховує фактор часу; R_j – величина диференціальної ренти, яка отримана під час освоєння біоресурсів цього району на одиницю продукції (кінцевої); E_H – нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень, що прийнятий з метою освоєння біоресурсів певного району; j – середньозважений для певного регіону нормативний коефіцієнт витрат біологічної сировини на одиницю продукції (кінцевої); K_j – середньозважені показники як харчової, так і споживчої цінності біосировини.

Прибуткова оцінка виражається формулою (3):

$$E_j = \max (a R'_j : H'_j), \quad (3)$$

де j – індекс району рибальства; a – коефіцієнт, що враховує фактор часу; R'_j – сумарна величина прибутку, що може бути отриманий за відповідний календарний період від експлуатації біологічних ресурсів у певному районі моря; $'_j$ – обсяг сировини, відко-ригований у розрізі показників як споживчої, так і харчової цінності в порівнянні з іншими районами моря, що можна вилучити з цього району без порушення відтворення запасів (загальних).

Під час економічної оцінки водних біологічних ресурсів є необхідність, як і при оцінці земель, а також доцільність здійснення попереднього якісного оцінювання самих біологічних ресурсів за різними морськими районами на основі показників як споживчої, так і харчової цінності для приведення їх до реального і співставного вигляду. І важливо те, що вказані підходи визначають базові умови кадастрового обліку біоресурсів Світового океану. Вирішення проблеми економічної оцінки водних біологічних ресурсів у перспективі дасть можливість визначити успішний результат у виокремленні методичних підходів до платності за дані ресурси. Актуальні проблемні аспекти платності за водні біологічні ресурси доцільно вивчати й аналізувати за двома складовими блоками: міжнародному та внутрішньодержавному аспекті. У міжнародному аспекті в питанні експлуатації біоресурсів у зонах інших держав спостерігаються різні тенденції.

Базовим для всіх країн-власників біоресурсів виступає прагнення встановити різноманітні форми плати за вилучення біоресурсів в їх водах, певних обсягів таких ресурсів іншими країнами за умови обов'язкового дотримання заходів як природоохоронного, так і відтворювального характеру. При цьому саме у випадку розвинутих країн грошові ліцензійні збори виступають основною формою оплати.

Тим державам, які розвиваються, притаманні інші тенденції у формах платності за біоресурси в їх зонах, які безпосередньо пов'язані з вирішенням соціально-економічних проблем. Це вказує і на розвиток прибережних районів, і на забезпечення рівня зайнятості населення, а також розвиток галузей національної економіки та поліпшення білкового балансу харчування населення, забиранням води з природних водних об'єктів (табл.). У деяких країнах існує натуральна форма оплати ліцензій).

Таблиця

Базові показники використання та охорони водних ресурсів України, млн м³

Роки	Забрано води з природних водних об'єктів ²	Спожито свіжої води ¹	Загальне відведення зворотних вод	У тому числі			Потужність очисних споруд
				Забруднених (недостатньо очищених)		нормативно очищених	
				усього	з них без очищення		
1	2	3	4	5	6	7	8
1990	35615	30201	20261	3199	470	3318	8131
1991	34905	28206	19126	4291	701	2532	7937
1992	32461	26924	17872	4008	951	3207	8854
1993	24380	24521	16650	4652	1196	2611	8134

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Закінчення табл.

1	2	3	4	5	6	7	8
1994	29499	23468	15869	4873	1053	2075	8775
1995	25852	20338	14981	4652	912	1936	8419
1996	23477	18668	13998	4109	980	2304	8281
1997	21091	15623	12534	4233	763	1798	8271
1998	19027	13836	11040	4228	813	1644	8284
1999	19748	14285	11488	3920	748	1743	8018
2000	18282	12991	10964	3313	758	2100	7992
2001	17577	12168	10569	3008	746	2188	7790
2002	16299	11589	10005	2920	782	2111	7546
2003	15039	11034	9459	2948	804	1946	7733
2004	14694	9973	9065	3326	758	1492	7740
2005	15083	10188	8900	3444	896	1315	7688
2006	15327	10245	8824	3891	1427	1304	8104
2007	16352	10995	8917	3854	1506	1245	7768
2008	15729	10265	8655	2728	616	1357	7518
2009	14478	9513	7692	1766	270	1711	7581
2010	14846	9817	8141	1744	312	1760	7425
2011	14651	10086	8044	1612	309	1763	7687
2012	14651	10507	8081	1521	292	1800	7577
2013	13625	10092	7722	1717	265	1477	7592
2014 ²	11505	8710	6587	923	175	1416	7190
2015 ²	9699	7125	5581	875	184	1389	5801
2016 ²	9907	7169	5612	698	164	1381	5690
2017 ²	9224	6853	4921	997	158	1023	5415

Примітки: 1. Включаючи прісну та морську воду.

2. Дані наведено без врахування даних територій із Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини у Донецькій та Луганській областях, які є тимчасово окупованими.

Джерело: укладено за даними Державного агентства водних ресурсів України.

Можна зробити висновок, що за умов поглиблення процесів децентралізації саме використання водних ресурсів істотно вплине на ефективність їх сталого використання та відновлення і сформує відповідні вимоги щодо територіальної структури управління. Зважаючи на необхідність імплементації Водної Рамкової директиви Європейського Союзу, важливим кроком є узгодження організаційних і економічних механізмів регулювання сталого водокористування між басейновими управліннями водними ресурсами, а також адміністративно-територіальними одиницями, зокрема і новоствореними місцевими територіальними громадами. Переважно вказане пов'язане з функціями контролю за дотриманням лімітів споживання води і скидання забруднених стоків, включаючи зацікавленість у дотриманні таких лімітів, що зумовлено ринковими відносинами у сфері сталого водокористування. На порядок денний виходить обґрунтування плати за воду, скиди промислових стічних вод, штрафи за екологічні порушення, ефективність експлуатації біологічних ресурсів у відповідних морських регіонах, забезпечення природоохоронних, правових і економіко-організаційних заходів. Серед пропозицій виокремлено і покладення на адміністративно-територіальні одиниці відповідальності з метою взаємозгодження заходів на територіях відповідного річкового басейну із басейновими управліннями водними ресурсами за умов інтеграційних процесів.

Висновки і пропозиції. Таким чином, система управління сталим водокористуванням спроможна бути адекватна вимогам Водної Рамкової директиви Європейського Союзу та має всі підстави, щоб орієнтуватись на стимулювання саме господарюючих суб'єктів щодо збереження, відтворення водних джерел, а також ефективно поєднувати економічні й адміністративні механізми регулювання водокористування в розрізі басейнових управлінь водних ресурсів та адміністративно-територіальних одиниць. При цьому

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

важливо забезпечення додержання законодавства України з метою охорони вод, зростання стимулюючої ролі як бюджетної, так і податкової системи в контексті структурної й інвестиційної політики. Особливу увагу на цьому етапі розвитку доцільно приділити і розробці й поетапній реалізації сучасного організаційно-економічного механізму басейнового регулювання водних відносин для забезпечення збереження вод, дотримання водоохоронного законодавства в умовах інтеграційних і трансформаційних процесів.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України від 06.06.1995 № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995 р. № 24. Ст. 189.
2. Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради. Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики від 23.10.2000. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2000. (L0060).
3. Мельник Л. Г. Экономика развития: монография. Сумы: Университетская книга, 2006. 662 с.
4. Осадча Н. М., Клебанова Н. С., Осадчий В. І., Набиванець Ю. Б. Адаптація системи моніторингу поверхневих вод Державної гідрометеорологічної служби МНС України до положень Водної Рамкової Директиви ЄС. *Наукові праці Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту*: зб. наук. пр. 2008. Вип. 257. С. 146–161.
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом: Закон України від 04.10.2016 № 1641-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 46. Ст. 5.
6. Сташук В. А. Інтегроване управління водними ресурсами – шлях до сталого розвитку водного господарства в Україні. *Водне господарство України*. 2009. № 2. С. 2–9.
7. Сташук В. А., Яцик А. В. Україна на шляху до басейнового принципу управління водними ресурсами. *Водне господарство України*. 2007. № 4. С. 6–10.
8. Хвесик М. А., Голян В. А., Хвесик Ю. М. Інституціональне середовище сталого водокористування в умовах ринкових відносин: національні та регіональні виміри: монографія. Київ: НАУ, 2005. 180 с.
9. Хільчевський В. К., Гребінь В. В. Гідрографічне та водогосподарське районування України 2016 р. – реалізація положень ВРД ЄС. *Гідрологія, гідрохімія і гідроекологія*. 2017. № 1 (44). С. 8–20.
10. Pidlisnyuk V., Aliev K., Stefanovska T. Analysis of EU Water Framework Directive's Implementation for Dnister River Basin. Proceeding of the International conference «*Integrated Management of Natural Resources in the transboundary Dnister River Basin*». Kyshyney, Moldova, 2004. P. 271–282.
11. Pidlisnyuk V., Borisyuk M., Pidlisnyuk I. Sustainable Use of Water resources: Perspective for Ukraine. Proceeding of the International conference «*Integrated Management of Natural Resources in the transboundary Dnister River Basin*». Kyshyney, Moldova, 2004.

References

1. Vodnyi kodeks Ukrainy [The Water Code of Ukraine]. № 213/95-VR (June 6, 1995) [in Ukrainian].
2. Dyrektyva 2000/60/YES Yevropeiskoho Parlamentu i Rady Pro vstanovlennia ramok diialnosti Spivtovarystva v haluzi vodnoi polityky vid 23.10.2000 [Directive 2000/60 / EC of the European Parliament and of the Council of 23.10.2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy] (2000). *Ofitsiynyy visnyk Yevropeyskoho Soyuzu – Official Journal of the European Union (OJ)*. (L0060) [in Ukrainian].
3. Melnik, L. G. (2006). *Ekonomika razvitiia [Development Economics]*. Sumy: Universitetskaja kniga [in Russian].
4. Osadcha, N. M., Klebanova, N. S., Osadchyi, V. I., Nabyvanets, Yu. B. (2008). Adaptatsiya systemy monitorynhu poverkhnevyykh vod Derzhavnoyi hidrometeorohichnoyi sluzhby MNS Ukrayiny do polozhen' Vodnoyi Ramkovoyi Dyrektyvy YES [Adaptation of the surface water monitoring system of the State Hydrometeorological Service of the Ministry of Emergencies of Ukraine to the provisions of the EU Water Framework Directive]. *Naukovi pratsi Ukrayinskoho naukovo-doslidnoho hidrometeorolohichnoho instytutu – Scientific works of the Ukrainian Research Hydrometeorological Institute*, 257, 146–161 [in Ukrainian].

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

5. Pro vnesennya zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vprovadzhennia intehrovanykh pidkhodiv v upravlinni vodnymy resursamy za baseynovym pryntsyptom [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Implementation of Integrated Approaches in the Management of Water Resources Based on the Basin Principle]. № 1641-VIII (on October 4, 2014) [in Ukrainian].

6. Stashuk, V. A. (2009). Intehrovane upravlinnia vodnymy resursamy – shliakh do staloho rozvytku vodnoho hospodarstva v Ukraini [Integrated Water Resources Management - The Way to Sustainable Water Management in Ukraine]. *Vodne hospodarstvo Ukrainy – Water management of Ukraine*, 2, 2–9 [in Ukrainian].

7. Stashuk, V. A., Yatsyk, A. V. (2007). Ukraina na shliakhu do baseynovoho pryntsyphu upravlinnia vodnymy resursamy [Ukraine on the way to the basin principle of water resources management]. *Vodne hospodarstvo Ukrayiny – Water management of Ukraine*, 4, 6–10 [in Ukrainian].

8. Khvesyuk, M. A., Holian, V. A., Khvesyuk, Yu. M. (2005). *Instytutsionalne seredovysche staloho vodokorystuvannia v umovakh rynkovykh vidnosyn: natsionalni ta rehionalni vymiry [Institutional environment of sustainable water use in conditions of market relations: national and regional dimensions]*. Kyiv: NAU [in Ukrainian].

9. Khil'chevskyyi, V. K., Hrebin, V. V. (2017). Hidrografichne ta vodohospodarske raionuvannia Ukrainy 2016 r. – realizatsiya polozhen' VRD YES [Hydrographic and water-zoning zoning of Ukraine in 2016 – realization of the provisions of the EU WFD]. *Hidrolohiia, hidrokhimiia i hidroekolojiia – Hydrology, hydrochemistry and hydroecology*, 1 (44), 8–20 [in Ukrainian].

10. Pidlisnyuk, V., Aliev, K., Stefanovska, T. (2004). Analysis of EU Water Framework Directive's Implementation for Dnister River Basin. Proceeding of the International conference «*Integrated Management of Natural Resources in the transboundary Dnister River Basin*» (pp. 271–282). Kyshynev, Moldova [in English].

11. Pidlisnyuk, V., Borisyuk, M., Pidlisnyuk, I. (2004). Sustainable Use of Water resources: Perspective for Ukraine. Proceeding of the International conference «*Integrated Management of Natural Resources in the transboundary Dnister River Basin*». Kyshynev, Moldova [in English].

Вдовенко Наталія Михайлівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів та природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041, Україна).

Вдовенко Наталія Михайлівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів та природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, г. Київ, 03041, Україна).

Vdovenko Nataliia – Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economics, National University of life and environmental sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., 03041 Kyiv, Ukraine).

E-mail: nata0409@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0849-057X>

Researcher ID: J-5146-2017

Коробова Наталія Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів та природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041, Україна).

Коробова Наталія Николаевна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів та природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, г. Київ, 03041, Україна).

Korobova Nataliia – PhD in Economics, Associate Professor, Associate professor of Department of Global Economic, National University of life and environmental sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., 03041 Kyiv, Ukraine).

E-mail: korobova_n@ukr.net